

Bijlage VMBO-KB

voorbeeldexamen 1

Nederlands CSE KB

Tekstboekje

Lees eerst de opdracht in het boekje Examen VMBO-KB. Zoek daarna de antwoorden op in tekst 1. Je hoeft de tekst dus niet eerst helemaal door te lezen. Let op: deze tekst bestaat uit vier bladzijden!

Tekst 1

Test zonnebrandmiddelen

Minder beschermd dan gedacht

Het is riskant om onbeschermd de zon in te gaan, zeker in de zomermaanden. Een goede zonnebrandcrème lijkt dan onmisbaar. Maar je kunt je verkijken op hoe goed je beschermd bent, want er zijn middelen die een andere factor hebben dan op de verpakking staat.

Beschermingsfactor?

De SPF* op zonnebrandcrèmes geeft aan hoeveel bescherming ze bieden tegen uv B-straling. Bij het onderwerp 'straling' staat meer informatie over de verschillende soorten van straling. Voor de test hebben we dit jaar 15 zonnebrandcrèmes met, volgens de verpakking, factor 30 uitgeprobeerd. De belangrijkste conclusie: drie middelen beschermen niet zo goed als je op grond van de vermelde factor mag verwachten. Er hoort eigenlijk een lagere beschermingsfactor op te staan. Opvallend is dat dit voor twee dure

producten geldt: Clinique en Clarins. Ook de zonnebrandcrème van het budgetmerk Europrofit voldeed niet. Leverancier Kruidvat kwam in actie en heeft al deze producten uit de schappen gehaald. Heeft een product een lagere beschermingsfactor dan erop staat, dan ben je minder lang beschermd dan je denkt. En daardoor kun je ongemerkt verbranden, met alle vervelende gevolgen van dien. De drie middelen die flink afwijken krijgen daarom een lage score. Het omgekeerde troffen we ook aan: Hema, Garnier en La Roche Posay bieden meer bescherming dan ze claimen. Op de verpakking zou eigenlijk 'factor 50+' moeten staan. Al beschermen ze de huid extra goed, je hebt toch liever dat de verpakking de werkelijke factor vermeldt. Ze krijgen er dus geen bonuspunten voor.

* SPF = sun protection factor (beschermingsfactor)

Waar heeft het panel op gelet?

Geur is bij het kopen van een zonnebrandmiddel een belangrijk aspect, maar blijft natuurlijk persoonlijk. Ons panel vindt de producten van Nivea, Cien, Yves Rocher en Garnier het lekkerst ruiken: ze scoren hiervoor een dikke 8! Het panel is minder gecharmeerd van Lavera, Clinique, La Roche Posay en Europrofit.

Plakkerig?

Het gebruiksgemak werd beoordeeld door een panel van 30 consumenten. Onder andere de smeerbaarheid, de plakkerigheid en de geur bleken nogal te verschillen. Ons panel vindt Lavera het minst makkelijk te gebruiken: deze natuurcosmetica smeert wat lastiger en is plakkeriger dan andere middelen. Lavera geeft aan dat dit komt door het soort zonnefilter dat gebruikt wordt. Overigens blijft de huid bij alle crèmes wat plakkerig.

Gevoelige huid

Voor wie een gevoelige huid of een parfumallergie heeft, is geur een punt. Dan wordt het zoeken naar een middel zonder geurstoffen, want die kunnen voor allergische reacties zorgen. In onze test bevatten La Roche Posay en Clinique geen parfum. Er zijn overigens wel (veelal kleinere en door ons niet geteste) aanbieders van producten zonder parfum, of speciaal voor de gevoelige huid.

uv A- of uv B-straling?

De ultraviolette straling (uv-straling) in zonlicht is onder te verdelen in uv A- en uv B- en uv C-straling. Over

die laatste hoeven we ons geen zorgen te maken; ultraviolette straling C bereikt de aarde niet, maar uv A- en uv B-straling wel. De grootste veroorzaker van zonnebrand is uv B-straling. Die laat de huid rood kleuren. Een hoge dosis uv A-straling is ook schadelijk voor de huid. Het schadelijke effect van uv A zie je niet direct; uv A dringt dieper in de huid door, draagt bij aan huidveroudering en veroorzaakt huidkanker. De SPF op zonnebrandcrèmes geeft aan hoeveel bescherming ze bieden tegen uv B-straling. De hoogte van de factor geeft aan hoeveel langer je huid in de zon kan voordat hij rood wordt. Verbrand je zonder bescherming na tien minuten? Dan duurt het met factor 30 dus 300 minuten, oftewel 30 keer zo lang. Mits je voldoende smeert. Op alle verpakkingen in onze test staat dat het product ook beschermt tegen uv A-straling. Dat is mooi, maar helaas staat nergens hoeveel bescherming ze bieden.

Te veel smeren kan niet

Smeer flink! Met een tube van 200 ml kan een gemiddelde volwassene zich een keer of zes van top tot teen insmeren. Breng klodders aan ter grootte van een kleine aardbei op boven- en onderbenen, armen, buik, rug, hals en gezicht. Voor wie niet

met een witte waas op z'n huid wil lopen luidt het devies: goed inwrijven, zelfs de dikste klodders zijn zo uiteindelijk niet meer te zien.

Verpakking

Behalve de informatie over de beschermingsfactor moeten er op de verpakking instructies staan voor het gebruik. We controleerden of die in het Nederlands vermeld zijn. Ook bekeken we de aanwezigheid van een contactadres, leesbaarheid van de ingrediëntenlijst en welke claims erop staan.

Nooit 100% bescherming

Geen enkel zonnebrandmiddel biedt 100% bescherming en SPF 30 biedt niet de dubbele bescherming van SPF 15. Het verschil tussen SPF 30 en SPF 50 is ook veel kleiner dan je mogelijk zou verwachten. SPF 15 biedt een bescherming van 93% tegen uv-B en SPF 50 van 98%.

Wie op een zomerse zonovergoten dag factor 50 kiest, moet toch regelmatig smeren. Bij voorkeur een half uur voordat je de zon in gaat, daarna elke twee uur en zeker als je gezwommen hebt.

Bestand tegen water

De term waterproof mag op een zonnebrandmiddel staan als het na 20 minuten in het water nog de helft van de oorspronkelijke bescherming biedt. Ook in het water ben je dus beschermd, maar de bescherming neemt na een duik wel af. Meer over veilig zonnen is te lezen op consumentenbond.nl/zorgeloos-zonnen.

Overzicht van testoordeel

		merk	testoordeel	bescherming	gebruiksgemak	juiste factor op etiket	parfum	prijs verpakking (in euro' s)	inhoud verpakking (in ml)	prijs per 100 ml (in euro' s)
		weging voor testoordeel		70%	20%	10%				
■	1	Garnier	7,4	7,4	7,4	7,5	✓	15,00	200	7,50
□	2	Nivea	7,3	7,2	7,6	7,2	✓	17,50	400	4,40
	3	La Roche Posay	7,3	7,4	6,5	8,0		19,50	250	7,80
	4	Eucerin	7,3	7,2	7,8	8,1	✓	16,65	150	11,10
	5	Vichy	7,2	7,2	7,4	7,1	✓	20,90	300	6,95
	6	Biotherm	7,2	7,3	7,1	6,8	✓	31,00	400	7,75
	7	Yves Rocher	7,0	6,8	7,9	7,3	✓	11,90	150	7,95
	8	Kruidvat	6,9	6,9	7,1	7,3	✓	8,00	400	2,00
	9	Cien	6,8	6,5	7,5	7,9	✓	1,00	50	2,00
	10	Nivea Bronze	6,8	7,3	8,4	7,4	✓	15,50	200	7,75
	11	Hema	6,6	7,3	7,5	7,4	✓	6,00	200	3,00
	12	Lavera	6,4	7,0	5,0	5,3	✓	8,80	75	11,70
	13	Clarins	3,1	2,2	7,8	5,1	✓	25,50	125	20,40
◆	14	Europrofit	2,8	1,8	6,4	7,0	✓	3,75	300	1,25
◆	15	Clinique	2,0	1,0	6,7	6,0		24,50	125	19,60

■ beste uit de test

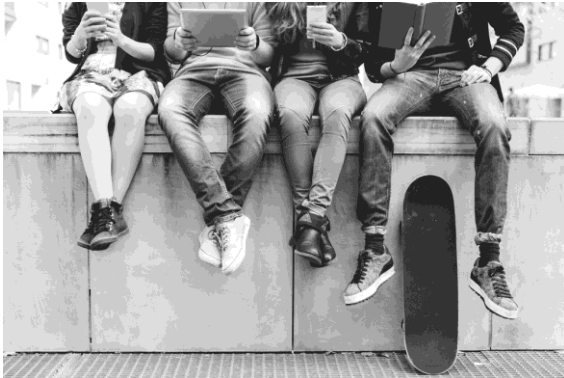
□ beste koop

◆ afrader

Prijzen zijn van half mei, bij verschillende inhouden hebben we de goedkoopste verpakking genomen.

*naar een artikel van Lauri ten Grotenhuis,
Consumentengids, juli/augustus 2017*

Waarom tieners elke maandag moe op school verschijnen

(1) Op maandagochtend vrolijk fluitend en vol energie naar school? Voor tieners geldt dit sowieso niet, blijkt uit Zweeds onderzoek. En dat is niet zonder reden: tieners beginnen hun maandag namelijk met een jetlag, concluderen de onderzoekers. Mét de nodige gevolgen...

(2) Het onderzoek, dat werd gehouden aan de Örebro Universiteit in Zweden, volgde ongeveer 2700 middelbare scholieren in de leeftijd van 13 tot en met 16 jaar.

Chagrijnig en moe

(3) Hoe zit dat dan met die jetlag? Uit de studie blijkt dat tieners in het weekend langer slapen (dat wisten wij ook al). Maar doordat ze later naar bed gaan en weer later wakker worden, komen ze op maandag met een gewijzigde slaapcyclus - een jetlag dus - op school. "En dat zorgt ervoor dat ze chagrijnig en moe aan hun week beginnen", vertelt hoofdonderzoeker Serena Bauducco.

Niet genoeg slaap

(4) Sommige tieners hebben totaal geen last van de jetlag, legt Bauducco uit. Maar voor andere kinderen geldt dit niet. Voor deze

groep kan het wel drie tot vier dagen duren voordat ze weer aan hun dagelijkse routine gewend zijn. En dan is de week bijna om en begint het weer van voor af aan. Twintig procent van de kinderen die meededen aan het onderzoek kreeg niet genoeg slaap gedurende de week.

Gevolgen

(5) En dát heeft nog meer gevolgen, kwam uit de studie naar voren. Te weinig slaap verdrievoudigt de kans dat een tiener überhaupt niet komt opdagen op school. Daarnaast zorgen de slaapproblemen ervoor dat kinderen gestrest zijn en zich meer zorgen maken over school.

(6) Aan de hand van de resultaten bedachten Bauducco en haar mede-onderzoekers een programma waardoor kinderen wél een routine met genoeg slaap konden creëren. Het programma bestond onder andere uit: geen mobiel meenemen naar bed en geen berichtjes meer versturen na tien uur 's avonds. Maar het draaide ook om het belang van plannen: hoe maak je genoeg ruimte voor je huiswerk, maar óók voor vrije tijd én slaap?

Minder stress, meer slaap

(7) En wat bleek? Kinderen die eerder te weinig sliepen, verbeterden hun slaaproutines met het programma. "Ze waren minder gestrest en sliepen beter", vertelt Bauducco.

Later naar school?

(8) Er zijn al scholen in Zweden die hun leerlingen later laten beginnen, om mee te gaan in het ritme van

tieners. Sommige onderzoekers denken dat dat ervoor zorgt dat kinderen betere resultaten halen op school. Ook Bauducco staat daar

75 positief tegenover. "Ik denk dat het de moeite waard is om uit te proberen."

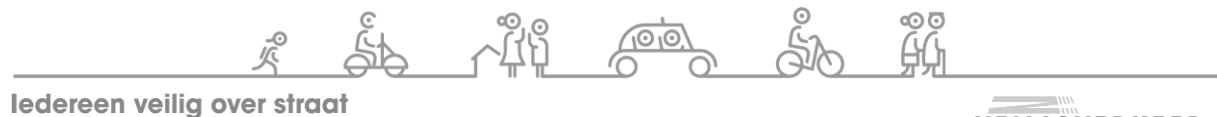
naar een artikel van de website van ScienceDaily

Wat deze nieuwe verkeersborden betekenen?

Hoe lang is het geleden dat u uw rijbewijs haalde? Twintig jaar? Dertig? Langer? Dan is het nuttig uw kennis op te frissen, want verkeersregels veranderen continu. Komend jaar alleen al is het Ministerie van Infrastructuur en Milieu voornemens om veertien nieuwe borden te introduceren.

Wilt u weten hoe u scoort op de andere verkeersregels?
Test uw verkeerskennis op vvn.nl.opfriscursus.

VEILIGVERKEER

naar een advertentie van *Veilig Verkeer Nederland*,
Metro, 24 december 2015

Liften nieuwe stijl

(1) Liften via internet wordt populair. De Franse carpooldienst BlaBlaCar rukt ook in ons land op en heeft al duizenden gebruikers. Het principe is niet nieuw. Je rijdt met iemand mee en je betaalt een kleine vergoeding. BlaBlaCar brengt passagier en automobilist via een onlineplatform samen. Vooral voor verre ritten is BlaBlaCar geliefd. “Voor korte ritjes neem je niet de moeite om iemand op te pikken, maar wel als je naar Parijs rijdt en iemand voor drie tientjes mee kan nemen”, zegt Shana Smeets, directeur Benelux bij BlaBlaCar.

(2) Het milieu, geld en de gezelligheid. Dat zijn de voornaamste motieven voor autobezitters om hun lege autoplekken aan te bieden. Zo dragen automobilisten op deze manier een steentje bij aan het beschermen van het milieu, door luchtvervuiling en verkeersopstopping te verminderen. “De gemiddelde rit via ons is 330 kilometer. Dat is best lang als je alleen in de auto zit”, zegt Wouter Smits uit Rotterdam. Hij rijdt iedere maand in zijn Ford Fiësta naar zijn schoonfamilie in het Duitse Kiel. “Heen en weer kost me dat zo’n

130 euro. Zowel heen als terug neem ik mensen mee. Meestal op de Duitse stukken. In Duitsland is BlaBlaCar veel groter en bekender dan hier. Veel vrienden uit Duitsland maken er gebruik van.”

(3) Wie een rit aanbiedt, bepaalt zelf de prijs en de tijd. Zowel passagiers als rijders hebben hun profiel weergegeven op de site, zodat je niet bij een roker in de auto hoeft te stappen. Ook het autotype staat erbij, zodat duidelijk is of de koffer mee kan. En – niet onbelangrijk op lange ritten – er is vermeld hoeveel iemand babbelt. Dat gaat van: ‘je zal me niet vaak horen’ naar ‘ik praat als ik zin heb’ tot ‘ik ben een echte kletskaus’.

(4) Veron Wormeester uit Utrecht stapt een paar keer per maand bij een BlaBlaCar-rijder in de auto. “Naar Dortmund, waar mijn vriendin woont. Het is vooral veel sneller dan de trein én goedkoper natuurlijk. In twee uur ben ik er, voor 10 tot 15 euro. Een enkele keer kan de lift niet doorgaan, bijvoorbeeld als de chauffeur ziek is. Dan baal ik wel, want dan moet ik nog snel op zoek naar een andere lift.” Wormeester is 28 jaar, de meeste gebruikers zijn twintigers. “Twintigers omarmen de deeleconomie en daar is BlaBlaCar een prima voorbeeld van. Mijn vader en moeder vinden het maar niks dat ik bij wildvreemden in de auto stap. Het is liften zoals vroeger, alleen dan met meer zekerheid.”

(5) Het autodelen is voor zowel de chauffeur als de passagier vooral financieel het meest interessant. U

kunt morgenochtend op de Thalys naar Parijs springen, maar die
75 treinreis kost u zo'n 120 euro. U kunt ook via BlaBlaCar met bijvoorbeeld Veronique uit Den Haag meerijden. Zij vraagt 26 euro voor een zitplaats in haar Audi A1. De 52-jarige vrouw
80 rookt niet, de wagen stinkt niet naar hond, ze praat niet continu maar draait liever een plaatje, valt te zien aan haar profiel. Er rijden zaterdag nog acht automobilisten naar Parijs.
85 **(6)** Directeur Shana Smeets van BlaBlaCar Benelux is zelf fervent gebruiker en aanbieder. "Ik werk in Parijs en mijn ouders wonen in Antwerpen." De blonde Vlaamse is
90 niet bang bij een engerd in de auto te stappen. "E-mail, telefoonnummer en bankgegevens zijn bij ons geverifieerd. En wat heel belangrijk is, dat zijn de recensies. Als je kunt kiezen
95 tussen iemand zonder profielfoto of iemand mét foto en lovende recensies dan kies je die natuurlijk." Cijfers over het gebruik in Nederland wil ze niet geven. Wereldwijd zijn er al
100 20 miljoen BlaBlaCar-gebruikers in 19 landen. De marktwaarde van het

bedrijf wordt al geschat op 1 miljard euro.

(7) Vooral in Frankrijk waar het
105 bedrijf is ontstaan, is het groot. Daar vraagt BlaBlaCar al 15 procent commissie. In Nederland is de bemiddeling veelal gratis. Het bedrijf verdient hier nog niets aan de ritten.
110 Rotterdammer Smits schat dat hij afgelopen jaar zo'n 1000 euro heeft bespaard door passagiers mee te nemen. "Daar moet je het niet alleen voor doen. Je moet het ook leuk
115 vinden om mensen te ontmoeten. Vorige week hadden we een Australische die via BlaBlaCar in Europa rondreist. Hartstikke leuk om haar verhalen te horen."
120 **(8)** BlaBlaCar wordt niet zoals taxi-dienst Uber bestookt met rechtszaken. Het grote verschil is dat je een rit via BlaBlaCar niet kunt bestellen. Iemand rijdt en je kunt
125 meerijden tegen een vergoeding. "Onze rijders mogen geen winst maken. Het is echt delen van de kosten", zegt Shana Smeets. Daar windt ze geen doekjes om. Misschien
130 is dat ook wel de kracht van 'Blabla?'

*naar een artikel van Ton Voermans
(afbeelding van Fanny Versteegh),
de Gelderlander, 19 juni 2015*

Niet gebeld is niet gesolliciteerd

(1) “Kijk, zo ben ik aan mijn nieuwe baan gekomen”, zegt Juliët Boogaard (18) uit Amstelveen. Op haar iPhone laat ze een serie Whatsapp-berichten zien. De eerste tekst is van een vriendin die Juliët aanbeveelt bij haar baas. Hij schrijft terug dat ze haar gegevens naar hem mag mailen. “Mijn vriendin heeft een screenshot van die berichten naar mij gestuurd. Daarna heb ik via de app een afspraak voor mijn sollicitatiegesprek gemaakt.”

(2) Juliët krijgt stress van bellen, dus komt ze er dit keer makkelijk vanaf. Zonder ook maar één telefoontje te plegen, heeft ze haar baan bij een congrescentrum bemachtigd. Toen ze nog op de middelbare school zat, deed ze al zo veel mogelijk via de mail of Whatsapp. “Ik kan daar veel beter bedenken hoe ik wil reageren. Zelfs toen ik achter de kassa van de supermarkt zat, stuurde ik een Facebookbericht naar mijn chef als ik verkeerd was ingeroosterd. Van een telefoontje met mijn dokter word ik al nerveus. Ik schrijf uitgebreid op een briefje wat ik wil zeggen en ga alleen zitten bellen, zodat ik niet word afgeleid.”

(3) Juliët is zeker niet de enige jongere met telefoonangst. Tijdens een ruim twee jaar durend project met vierhonderd middelbare scholieren in Nederland, Polen en Griekenland merkte communicatietrainer Onno Hansen van IDentifEYE dat het merendeel veel liever contact heeft via de computer.

(4) “Ik ben de resultaten nog aan het uitwerken, maar de jongeren lieten tijdens de workshops vaak blijken dat ze het stressvol vinden om offline te communiceren. Online kunnen ze hun reactie bijschaven, maar aan de telefoon of face to face moeten ze direct reageren. Dat vinden ze eng. En hoe minder ze oefenen, hoe vaker ze een telefoontje uitstellen of proberen te ontlopen.”

(5) Hansen verwijst naar een Amerikaans onderzoek uit april 2015, waaruit blijkt dat 92 procent van de Amerikaanse scholieren tot 18 jaar dagelijks gebruikmaakt van digitale kanalen en 24 procent zelfs constant online is. Hij kent ze in Europa ook: de jongeren die voortdurend op hun schermjuren, of midden in een serieus gesprek worden afgeleid door een piepje, omdat er een ‘appje’ binnenkomt. In de workshops leert Onno Hansen jongeren hoe ze zich on- en offline zelfbewuster kunnen profileren.

(6) “Niet gebeld, is niet gesolliciteerd. Dat is een gouden regel”, zegt Geert-Jan Waasdorp. Hij is directeur van een bureau dat de arbeidsmarkt onderzoekt. “Door een goed telefoongesprek voorafgaand aan een sollicitatie heeft een kandidaat een voor-sprong in de procedure. Voor jongeren zou dit echt een onderscheidend voordeel zijn. Ik heb ook weleens iemand aangenomen die voor de deur stond met zijn cv. Zo’n persoon heeft zich dan toch al even gepresenteerd.”

(7) Binnenlopen bij een bedrijf is wel even wat anders dan thuis speuren naar vacaturesites, bedrijfspagina's en LinkedIn-groepen waar de
85 gedroomde baan voorbij kan komen. Anderhalf jaar geleden heeft het bureau van Waasdorp onderzocht hoe mensen werk proberen te vinden. Online zoeken stond bij alle
90 leeftijdsgroepen bovenaan. Een op de zes baanzoekers onder de 25 jaar maakt zelfs uitsluitend gebruik van digitale kanalen.

(8) Dat komt niet alleen voort uit
95 'angst voor rechtstreeks contact'. Jongeren hebben niet meer geleerd hoe ze moeten bellen, denkt Waasdorp. "De digitale wereld is een tweede natuur voor ze geworden.

100 Voor jongeren heeft een app net zo veel waarde als een belletje. Alleen zien wij een generatiekloof met de werkgevers die mensen nog op de traditionele manier aannemen. Dan
105 kun je zeggen: ze nemen me maar zoals ik ben. Maar die werkgevers beslissen wel over jouw toekomst."

(9) Zolang de beslissers afgaan op aanbevelingen, open sollicitaties,
110 uitzendbureaus en netwerkcontacten, adviseert Waasdorp die kanalen ook te gebruiken. "Natuurlijk moet je online middelen blijven inzetten.

Bijvoorbeeld door een Facebook-
115 bericht te sturen naar het bedrijf waar je solliciteert: ik wil graag even langskomen met mijn cv. Wanneer schikt het? Verras de werkgever maar, dat werkt."

120 **(10)** Waasdorp reageert enthousiast als hij hoort dat er op sommige scholen bel-les wordt gegeven door docenten. Met de stoelruggen naar elkaar leren de leerlingen dat ze hun verhaal niet meteen bij de telefoniste
125 moeten afsteken, consequent 'u' moeten blijven zeggen en niet braaf hun vragenlijstje moeten afwerken, maar moeten ingaan op wat de ander
130 vertelt. "Briljant! Laat leerlingen maar oefenen hoe ze een telefoongesprek moeten voeren. Ik weet zeker dat ze dan een voorsprong hebben op de arbeidsmarkt."

135 **(11)** Juliët Boogaard moet er ook aan geloven: haar baas heeft gevraagd of ze af en toe in het callcentrum wil werken. "Gelukkig krijg ik eerst een telefoontraining." Juliët maakt haar
140 beltegoed nu al niet op. Hoe vaak denkt ze haar mobiel over vijf jaar nog aan haar oor te hebben? "Waar-schijnlijk bel ik dan alleen nog met mijn moeder. Of zij belt mij, omdat ik
145 niet snel genoeg reageer op haar app."

*naar een artikel van Jolan Douwes,
de Volkskrant, 9 september 2015*

De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke tekst(en), raadplege de vermelde bronnen. Het College voor Toetsen en Examens is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.

Examen VMBO-KB

voorbeeldexamen 1

Nederlands CSE KB

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maak alle opdrachten in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 35 vragen en een schrijfopdracht.

Voor dit examen zijn maximaal 51 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Tekst 1 Test zonnebrandmiddelen

- 4p 1 **Zoekend lezen**
Kruis in de uitwerkbijlage aan welke uitspraak juist of onjuist is.

Tekst 2 Waarom tieners elke maandag moe op school verschijnen

- 1p 2 Wat is het onderwerp van deze tekst?
A slaaproutine bij tieners
B andere schooltijden voor tieners
C programma voor slaapproblemen bij tieners
D tieners en jetlags
- 1p 3 Wat is de belangrijkste vraag die in deze tekst wordt gesteld?
A Hoeveel slaapt een tiener gemiddeld per week?
B Waarom moeten scholen de schooltijden van hun leerlingen aanpassen?
C Wat is het effect van het veranderende slaappatroon van tieners?
- 1p 4 Welk kopje past het best boven alinea 6?
A Hoe krijgen kinderen wel genoeg slaap?
B Hoe maak je huiswerk op een goede manier?
C Hoeveel moet je gemiddeld als kind slapen?
- 1p 5 Wat is de beste samenvatting van deze tekst?
A Er is onderzoek gedaan naar de slaapcyclus van tieners. Uit het onderzoek blijkt dat tieners last hebben van een jetlag. Het zou goed zijn als scholen hier rekening mee houden door schooltijden aan te passen.
B In Zweden zijn er scholen die hun lessen afstemmen op het slaapgedrag van tieners. Zo beginnen veel scholen later, omdat tieners nu eenmaal een andere slaaproutine hebben. Door later te starten zijn tieners minder gestrest en presteren ze beter.
C Serena Beaducco heeft een programma voor tieners ontwikkeld. Dat programma legt de nadruk op het creëren van routine. Ook adviseert het programma om de mobiel niet te gebruiken in de avond. Verder krijgt de tiener tips om op tijd al het huiswerk te maken.
D Veel tieners hebben in het weekeinde een ander slaapritme. Een slaaproutine kan helpen om ervoor te zorgen dat tieners voldoende slaap krijgen. Het hebben van slaaproutine is namelijk belangrijk voor het beter functioneren op school.

- 1p 6 Wat is het belangrijkste advies volgens de informatie uit deze tekst?
- A Begin de schooldag om 10 uur.
 - B Maak voor het slapen het (huis)werk af.
 - C Slaap minimaal acht uur per dag.
 - D Zorg voor regelmaat.

Tekst 3 Wat deze nieuwe verkeersborden betekenen?

- 1p 7 Welk woord past het best bij deze advertentie?
Volgens deze advertentie is kennis over de nieuwe verkeersborden vooral
- A bruikbaar.
 - B noodzakelijk.
 - C overbodig.
- 1p 8 Voor welke doelgroep is deze advertentie vooral bestemd?
voor alle mensen die
- A al een tijdje hun rijbewijs hebben
 - B opnieuw rijexamen moeten doen
 - C van plan zijn om hun rijbewijs te gaan halen
 - D veilig over straat willen
- 1p 9 In de advertentie staan verschillende vragen over hoe lang het geleden is dat mensen hun rijbewijs hebben gehaald.
Wat willen de makers van de advertentie hiermee bereiken?
Ze willen mensen die al langer hun rijbewijs hebben,
- A informeren over de nieuwe verkeersborden die binnenkort langs de weg te vinden zijn.
 - B laten nadenken over het feit dat hun kennis van verkeer niet meer actueel is.
 - C oproepen om hun rijbewijs niet te laten verlopen, maar tijdig te verlengen.
 - D overhalen om niet te lang te wachten met het volgen van een opfriscursus.

1p 10 Welke afbeelding past het best bij de inhoud van deze advertentie?

A

B

C

D

Tekst 4 Liften nieuwe stijl

- 1p 11 De titel is 'Liften nieuwe stijl'.
Wat wordt er met die nieuwe stijl bedoeld?
Nieuwe stijl betekent dat automobilisten
- A die lifters meenemen vaak twintigers zijn.
 - B lifters meenemen voor grote afstanden.
 - C lifters vinden via internet.
 - D zelf de prijs van de autorit bepalen.
- 1p 12 Wat doet de schrijver in alinea 1?
- A Hij benoemt een kritisch standpunt.
 - B Hij beschrijft een opvallende ontwikkeling.
 - C Hij geeft de opbouw van de tekst aan.
 - D Hij geeft een samenvatting van de rest van de tekst.
- 1p 13 Wat is volgens Veron Wormeester het grootste verschil tussen het liften van vroeger en het liften van nu?
Volgens Veron Wormeester was liften vroeger
- A echt veel veiliger, want vroeger was er minder criminaliteit.
 - B heel onzeker, maar nu kun je van tevoren een lift reserveren.
 - C meer vervuilend voor het milieu, want nu zijn auto's schoner.
 - D veel goedkoper, want auto's zijn een stuk duurder geworden.

- 1p 14 Wat zijn de belangrijkste redenen van lifters om gebruik te maken van BlaBlaCar?
Kruis in de uitwerkbijlage de **vier** belangrijkste redenen voor lifters aan.
- 1p 15 Wat is voor zowel de automobilist als de lifter de belangrijkste reden om gebruik te maken van BlaBlaCar?
Zowel de automobilist als de lifter
- A belasten het milieu minder.
 - B delen de kosten.
 - C hebben onderweg wat aanspraak.
 - D kunnen om beurten rijden.
 - E zijn minder reistijd kwijt.
- 1p 16 In alinea 4 staat het woord 'deeleconomie' (regel 64).
Welke situatie past ook bij de deeleconomie?
- A Klaas doet vrijwilligerswerk in een bejaardencentrum.
 - B Sara geeft geld aan muzikanten die op straat muziek maken.
 - C Sophie past op het huis van de burens die een maand op vakantie zijn.
 - D Willem leent zijn boormachine uit aan zijn buurman die er geen heeft.
- 1p 17 Wat is volgens Shana Smeets de kracht van BlaBlaCar in Nederland?
BlaBlaCar is een bedrijf
- A dat nog niet bestookt is met rechtszaken.
 - B dat open is over de winst die het bedrijf maakt.
 - C waarbij automobilist en passagier de kosten delen.
 - D waarbij je alleen ver van tevoren een autorit kunt bestellen.
- 1p 18 Wie bepaalt de kosten van een rit met BlaBlaCar?
- A BlaBlaCar
 - B de automobilist
 - C de lifter
- 1p 19 In de laatste alinea staat de zin "Daar windt ze geen doekjes om."
(regels 128-129)
Welke zin kan hiervoor in de plaats staan?
- A Ze is daar wat vaag over.
 - B Ze maakt het mooier dan het is.
 - C Ze zegt het met enige twijfel.
 - D Ze zegt het precies zoals het is.

- 1p 20 Welke zin past het best bij de laatste alinea?
De laatste alinea geeft een
- A advies aan BlaBlaCar dat automobilisten zich meer op het maken van winst moeten gaan richten.
 - B nieuw gegeven over het feit dat BlaBlaCar uniek is doordat automobilisten geen winst maken.
 - C oproep om lezers ook uit te nodigen om van BlaBlaCar gebruik te gaan maken.
 - D waarschuwing dat BlaBlaCar in de toekomst een rechtszaak kan verwachten.
- 1p 21 Op de website van het bedrijf BlaBlaCar staat de volgende tekst:

Meerijden via BlaBlaCar als passagier – Jan vertelt...

Meerijden kan gemakkelijk via het carpool platform BlaBlaCar. Jan vertelt over zijn ervaring als passagier en zijn ritten richting Frankrijk.

Jan reist als passagier regelmatig naar Frankrijk met BlaBlaCar. Hij vertelt: “In het begin was ik wel wat huiverig om lifters mee te nemen, maar ik ben blij dat ik me bij BlaBlaCar heb ingeschreven. Bij elke rit is de eerste vraag – En wat doe je in het dagelijks leven? Dat is vaak het vertrekpunt van het gesprek en leidt vaak tot interessante nieuwe informatie. Opleidingen en voeding zijn gespreksonderwerpen die bij mij vaak terugkomen. In de afgelopen ritten heb ik veel bijgeleerd en leuke ontmoetingen gehad. Ik heb zelfs een vriendschap aan meerijden via BlaBlaCar overgehouden.”

Wat wil de maker van de website met dit voorbeeld bereiken?

- A lezers bewijs leveren dat BlaBlaCar succesvol is
- B lezers informeren over leerzame BlaBlaCar-ritten
- C lezers vertrouwen geven in BlaBlaCar
- D lezers via BlaBlaCar aan sociale contacten helpen

- 1p 22 Welke vraag staat in deze tekst centraal?
- A Wat is het verschil met het liften van vroeger en nu?
 - B Waarom is BlaBlaCar in Nederland nog niet zo populair?
 - C Wat zijn de redenen van mensen om gebruik te maken van BlaBlaCar?
 - D Hoeveel kun je als automobilist gemiddeld verdienen met BlaBlaCar?
 - E Wat is de marktwaarde van het bedrijf BlaBlaCar?
- 1p 23 Welke drie zinnen horen in een samenvatting van deze tekst?
Kruis in de uitwerkbijlage de **drie** antwoorden aan.

Tekst 5 Niet gebeld is niet gesolliciteerd

- 1p 24 Wat gebeurt er in alinea 1 en 2?
- A De schrijver beschrijft een voorbeeld.
 - B De schrijver geeft een samenvatting.
 - C De schrijver noemt een conclusie.
 - D De schrijver stelt een onderzoeksvraag.
- 1p 25 In de eerste zin van alinea 2 staat: "(...) dus komt ze er dit keer makkelijk vanaf." (regels 14-15)
Wat betekent deze zin?
- A Juliët heeft een nieuwe baan gekregen waarbij ze geen stress ervaart.
 - B Juliët heeft geluk gehad dat ze niet hoefde te bellen voor een nieuwe baan.
 - C Juliët heeft zonder moeite te doen een nieuwe baan gekregen.
 - D Juliët solliciteerde via e-mail en kon van tevoren bedenken wat ze wilde zeggen.
- 1p 26 Wat is het verband tussen alinea 3 en 4?
- A Alinea 4 bevestigt de uitspraak dat Juliët niet de enige met telefoonangst is.
 - B Alinea 4 geeft de oplossing voor het probleem van veel jongeren met telefoonangst.
 - C Alinea 4 laat zien dat het onjuist is dat het merendeel van de jongeren juist liever veel contact heeft via de smartphone.
 - D Alinea 4 noemt de eindresultaten van het onderzoek dat onlangs bij scholieren is gedaan.

- 1p 27 Onno Hansen zegt dat veel jongeren het eng vinden om offline, dus persoonlijk, te communiceren.
Hoe komt dat volgens hem?
Tijdens een persoonlijk gesprek
- A heb je geen tijd om uitgebreid over je antwoord na te denken.
 - B is er geen mogelijkheid om te laten zien dat je handig met nieuwe media omgaat.
 - C kun je niet snel reageren op andere berichten die via de telefoon binnenkomen.
 - D moet je voortdurend je aandacht bij het gesprek houden.
- 1p 28 Wat is de kernzin van alinea 6?
- A Hij is directeur van een bureau dat de arbeidsmarkt onderzoekt.
 - B Door een goed telefoongesprek voorafgaand aan een sollicitatie heeft een kandidaat een voorsprong in de procedure.
 - C Voor jongeren zou dit echt een onderscheidend voordeel zijn.
 - D Zo'n persoon heeft zich dan toch al even gepresenteerd.
- 1p 29 Welk kopje past het best boven alinea 8?
- A Appen
 - B Generatiekloof
 - C Toekomst
 - D Werkgevers
- 1p 30 Alinea 9 begint met: "Zolang de beslissers afgaan op aanbevelingen, open sollicitaties, uitzendbureaus en netwerkcontacten, adviseert Waasdorp die kanalen ook te gebruiken." (regels 108-112)
Wie worden bedoeld met beslissers?
- A jongeren
 - B netwerkcontacten
 - C uitzendbureaus
 - D werkgevers
 - E werknemers
- 1p 31 Wat is het doel van de telefoontraining voor Juliët?
De training is vooral bedoeld om
- A haar beter met haar moeder te laten communiceren.
 - B haar het werk in het callcentrum goed te laten doen.
 - C haar te helpen een baan te krijgen bij het callcentrum.
 - D haar te helpen in de toekomst een baan te krijgen.
 - E haar van haar telefoonangst af te helpen.

- 1p **32** Op welke vraag geeft Waasdorp antwoord in alinea 8?
- A Hoe komt het dat jongeren het lastig vinden om te telefoneren?
 - B Hoe beïnvloedt de generatiekloof telefoonangst?
 - C Wat is de reden dat werkgevers invloed hebben op de toekomst van jongeren?
 - D Wat betekent het voor jongeren om in een digitale wereld te leven?
- 1p **33** Een studente heeft een leuke vacature gelezen en wil solliciteren. Ze heeft deze tekst gelezen en stuurt Geert-Jan Waasdorp een Whatsapp waarin ze vraagt om een tip. Welk Whatsapp-bericht zal Waasdorp terugsturen volgens de informatie uit deze tekst?
- A Maak gebruik van een combinatie van online en offline middelen als je solliciteert.
 - B Wees beleefd als je belt en maak geen spelfouten in je sollicitatiebrief.
 - C Zorg dat je goed gekleed bent als je vooraf bij je toekomstige werkgever langsgaat.
 - D Zorg voor een origineel cv, want dan spring je er meteen als beste kandidaat uit.
- 1p **34** De tekst eindigt met een citaat van Juliët (regels 142-146). Hoe is dat citaat bedoeld? Dit citaat is vooral bedoeld als een
- A conclusie.
 - B oproep tot nadenken.
 - C samenvatting van de tekst.
 - D toekomstverwachting.
 - E voorbeeld bij het tekstonderwerp.
- 1p **35** Wat is het thema van deze tekst?
- A bel-les op school voor jongeren
 - B invloed van nieuwe media op jongeren
 - C jongeren met een bijbaan
 - D telefoonangst bij jongeren

Situatiebeschrijving

Bij Nederlands hebben jullie de tekst 'Niet gebeld is niet gesolliciteerd' behandeld. Jullie praten door over het onderwerp van de tekst. Iedereen uit jouw klas weet wel een voorbeeld van een goed of heel slecht telefoongesprek te bedenken. Maar over wat nu een goed telefoongesprek is, wordt verschillend gedacht.

Sommige leerlingen geven aan dat het vooral belangrijk is om goed te luisteren tijdens het gesprek. Maar er zijn ook leerlingen die aangeven dat het vooral gaat om het bereiken van je doel. Voor sommige leerlingen is 'als de boodschap maar overkomt, het maakt niet uit hoe' het meest belangrijk.

Er zijn nogal wat verschillen! Jullie docent koppelt hier een schrijfoopdracht aan. Hij stelt voor om een artikel te schrijven over wat volgens jullie een goed telefoongesprek is.

Je begint het artikel met een korte introductie van jezelf. Vervolgens vermeld je de aanleiding voor het schrijven van dit artikel. Daarna beschrijf je jouw ervaringen met bellen, bijvoorbeeld hoe vaak je belt of in welke situatie je liever een app stuurt in plaats van belt. Vervolgens geef je twee eisen waaraan volgens jou een goed telefoongesprek moet voldoen. Ook geef je een korte beschrijving van een telefoongesprek dat jij hebt gevoerd en waar je heel tevreden over bent. Je legt uit waarom jij zo tevreden bent over dit gesprek. Daarna geef je aan of bel-les op scholen ingevoerd moet worden, of juist niet. Je licht jouw keuze toe. Je rondt het artikel af met jouw idee over het gebruik van de telefoon in de toekomst.

13p **36 Opdracht**

Schrijf het artikel voor de schoolkrant. Gebruik daarvoor de gegevens uit de situatiebeschrijving en eventueel de tekst 'Niet gebeld is niet gesolliciteerd'. Gegevens die niet in de opdracht staan, moet je zelf bedenken.

Besteed in jouw artikel aandacht aan de volgende punten:

- introductie van jezelf;
- aanleiding om het artikel te schrijven;
- beschrijving van jouw ervaring met bellen;
- twee eisen waaraan een goed telefoongesprek moet voldoen;
- beschrijving van telefoongesprek waar je heel tevreden over bent;
- uitleg waarom je zo tevreden bent over dat gesprek;
- jouw mening over het wel of niet invoeren van bel-les op school;
- toelichting bij mening;
- jouw idee over het gebruik van de telefoon in de toekomst.

Maak er een samenhangend geheel van en zet er een passende titel boven.

Zet je voor- en achternaam onder het artikel.

Let op: Zorg ervoor dat je tekst minimaal uit 100 woorden bestaat. Bij minder dan 100 woorden krijg je geen punten voor taalgebruik.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.

Uitwerkbijlage VMBO-KB

voorbeeldexamen1

Nederlands CSE KB

Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Beantwoord alle vragen en maak alle opdrachten in deze uitwerkbijlage.

Meerkeuze: omcirkel het antwoord; geef verbeteringen duidelijk aan:

A B C D of A C D of A D B

Tekst 1

- 1 Kruis bij iedere uitspraak aan of deze juist of onjuist is. Zoek de antwoorden op in tekst 1. Je hoeft deze tekst dus niet eerst helemaal door te lezen.

	juist	onjuist
Met een tube van 200 ml kan een gemiddelde volwassene zich een keer of acht van top tot teen insmeren.		
Er zijn vier zonnebrandcrèmes waarvoor je meer dan tien euro per 100 ml moet betalen.		
Clarins zonnebrandcrème scoort onvoldoende (lager dan een 5,5) op 'bescherming' en er is parfum aan toegevoegd.		
Het testonderdeel 'bescherming' telt voor 75% mee in het testoordeel.		
Beschermingsfactor 15 biedt een bescherming van 98% tegen uv B-straling.		
Het woord 'waterproof' mag op het etiket staan als de zonnebrandcrème na 10 minuten in het water nog de helft van de oorspronkelijke bescherming biedt.		
Er zijn drie zonnebrandcrèmes met een onvoldoende (lager dan een 5,5) als testoordeel.		
uv B-straling dringt dieper in de huid door.		
De zonnebrandcrème van Hema heeft een hoger testoordeel voor 'bescherming' dan de beste koop.		

Tekst 2

2 A B C D

3 A B C

4 A B C

5 A B C D

6 A B C D

Tekst 3

7 A B C

8 A B C D

9 A B C D

10 A B C D

Tekst 4

11 A B C D

12 A B C D

13 A B C D

14

Je belast het milieu minder.	
Je bent minder reistijd kwijt.	
Je deelt de kosten.	
Je bent bij BlaBlaCar 100% zeker van een lift.	
Je hebt onderweg wat aanspraak.	
Je kunt om beurten rijden.	
Je rijdt een mooiere route.	

15 A B C D E

16 A B C D

17 A B C D

18 A B C

19 A B C D

20 A B C D

21 A B C D

22 A B C D E

23

De automobilist bepaalt de prijs en als passagier kun je zelf bepalen met wie je meerijdt.	
De kracht van BlaBlaCar is dat rijders geen winst mogen maken.	
De marktwaarde van BlaBlaCar wordt geschat op 1 miljard euro.	
Het wordt steeds populairder om via internet een lift te regelen.	
Taxidienst Uber komt regelmatig in het nieuws vanwege rechtszaken.	
Voor lange ritten is het lonend om gebruik te maken van de diensten van BlaBlaCar.	

Tekst 5

24 A B C D

25 A B C D

26 A B C D

27 A B C D

28 A B C D

29 A B C D

30 A B C D E

31 A B C D E

32 A B C D

33 A B C D

34 A B C D E

35 A B C D

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld.

- 1 Bij de tekst(en) met vragen worden, gelet op de aard van de opgaven, geen punten afgetrokken voor spelfouten. Voor idiomatische en grammaticale oneffenheden geldt hetzelfde, tenzij het antwoord er minder juist of zelfs fout door wordt.
- 2 Voor alle open vragen met een maximum aantal woorden geldt: indien een kandidaat een vraag herhaalt alvorens hij/zij tot een antwoord komt, worden de woorden tot aan het eigenlijke antwoord (conform het antwoordmodel) niet meegeteld.
- 3 De schrijfofdracht wordt als een enkele vraag beschouwd. Algemene regel 6 is derhalve niet van toepassing op de schrijfofdracht.
- 4 Voor het beoordelen van de schrijfofdracht geldt het volgende:
 - 4.1 Er kunnen meerdere (soorten) fouten in een zin worden gemaakt, die alle apart aangerekend worden.
 - 4.2 Meerdere spelfouten in één woord worden één keer aangerekend.
 - 4.3 Spelfouten in dezelfde, identieke woorden worden één keer aangerekend (werkwoordspelling uitgezonderd).
 - 4.4 Spelfouten in een woord en in afleidingen of samenstellingen van dat foutief gespelde woord worden één keer aangerekend.
 - 4.5 Spelfouten bij de vervoeging van werkwoorden worden alle apart aangerekend.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1 Test zonnebrandmiddelen

1 maximumscore 4

	juist	onjuist
Met een tube van 200 ml kan een gemiddelde volwassene zich een keer of acht van top tot teen insmeren.		x
Er zijn vier zonnebrandcrèmes waarvoor je meer dan tien euro per 100 ml moet betalen.	x	
Clarins zonnebrandcrème scoort onvoldoende (lager dan een 5,5) op 'bescherming' en er is parfum aan toegevoegd.	x	
Het testonderdeel 'bescherming' telt voor 75% mee in het testoordeel.		x
Beschermingsfactor 15 biedt een bescherming van 98% tegen uv B-straling.		x
Het woord 'waterproof' mag op het etiket staan als de zonnebrandcrème na 10 minuten in het water nog de helft van de oorspronkelijke bescherming biedt.		x
Er zijn drie zonnebrandcrèmes met een onvoldoende (lager dan een 5,5) als testoordeel.	x	
uv B-straling dringt dieper in de huid door.		x
De zonnebrandcrème van Hema heeft een hoger testoordeel voor 'bescherming' dan de beste koop.	x	

indien negen antwoorden juist	4
indien acht antwoorden juist	3
indien zeven antwoorden juist	2
indien zes antwoorden juist	1
indien minder dan zes antwoorden juist	0

Tekst 2 Waarom tieners elke maandag moe op school verschijnen

2 A

3 C

4 A

5 D

6 D

Tekst 3 Wat deze nieuwe verkeersborden betekenen?

7 A

8 A

9 B

10 A

Tekst 4 Liften nieuwe stijl

11 C

12 B

13 B

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 1

Je belast het milieu minder.	x
Je bent minder reistijd kwijt.	x
Je deelt de kosten.	x
Je bent bij BlaBlaCar 100% zeker van een lift.	
Je hebt onderweg wat aanspraak.	x
Je kunt om beurten rijden.	
Je rijdt een mooiere route.	

15 **B**

16 **D**

17 **C**

18 **B**

19 **D**

20 **B**

21 **C**

22 **C**

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

23 maximumscore 1

De automobilist bepaalt de prijs en als passagier kun je zelf bepalen met wie je meerijdt.	x
De kracht van BlaBlaCar is dat rijders geen winst mogen maken.	x
De marktwaarde van BlaBlaCar wordt geschat op 1 miljard euro.	
Het wordt steeds populairder om via internet een lift te regelen.	x
Taxidienst Uber komt regelmatig in het nieuws vanwege rechtszaken.	
Voor lange ritten is het lonend om gebruik te maken van de diensten van BlaBlaCar.	

Tekst 5 Niet gebeld is niet gesolliciteerd

24 A

25 B

26 A

27 A

28 B

29 B

30 D

31 B

32 A

33 A

34 D

35 D

Schrijfofdracht

36 maximumscore 13

Als de kandidaat de opdracht helemaal niet heeft uitgewerkt, geen scorepunten toekennen.

36.1 maximumscore 6

Aftrek inhoud

De score is 6 scorepunten minus aftrek. De score kan niet lager zijn dan 0.

Indien de volgende elementen geheel of gedeeltelijk onjuist zijn of ontbreken:

- introductie van kandidaat 1
- aanleiding artikel 1
- beschrijving ervaring met bellen 1
- eis 1 goed telefoongesprek 1
- eis 2 goed telefoongesprek 1
- beschrijving van telefoongesprek waar kandidaat tevreden over is 1
- uitleg waarom kandidaat tevreden is over dat telefoongesprek 1
- mening over wel/niet invoeren bel-les op school 1
- toelichting bij mening 1
- idee over gebruik van de telefoon in de toekomst 1

36.2 maximumscore 5

Aftrek taalgebruik

De score is 5 scorepunten minus aftrek. De score kan niet lager zijn dan 0.

- één of twee formuleringsfouten (onvolledige zinnen, onjuiste woordkeuze, onjuiste verwijzingen, onjuiste zinsbouw) 1
- drie of vier formuleringsfouten 2
- vijf of meer formuleringsfouten 3
- één of twee spelfouten (fouten in de spelling van werkwoordsvormen, overige spelfouten, inclusief ten onrechte opgenomen of weggelaten hoofdletters) 1
- drie of vier spelfouten 2
- vijf of meer spelfouten 3
- twee of meer interpunctiefouten 1

Opmerking

Om taalgebruik te kunnen beoordelen, moet de uitwerking van de kandidaat een minimum aantal woorden bevatten. Als de uitwerking van de kandidaat uit minder dan 100 woorden bestaat, geen scorepunten voor taalgebruik toekennen. De titel telt niet mee voor het bepalen van het aantal woorden.

36.3 maximumscore 2

Aftrek presentatie/conventies

De score is 2 scorepunten minus aftrek. De score kan niet lager zijn dan 0.

Indien de volgende elementen geheel of gedeeltelijk onjuist zijn of ontbreken:

- passende titel 1
- vermelding voornaam en achternaam onder artikel 1
- alinea-indeling 1
- samenhang 1
- logische volgorde 1
- passend taalgebruik 1

Opmerking

Als de kandidaat gebruikmaakt van conventies die niet passen bij de tekstsoort 1 scorepunt aftrekken.

NB In het programma Wolf vermeldt u de scores van de kandidaat op elk van de drie afzonderlijke beoordelingscriteria.

5 Bronvermeldingen

tekst 1	naar een artikel van Lauri ten Grotenhuis, Consumentengids, juli/augustus 2017
tekst 2	naar een naar een artikel van de website van ScienceDaily
tekst 3	naar een advertentie van Veilig Verkeer Nederland, Metro, 24 december 2015
tekst 4	naar een artikel van Ton Voermans (afbeelding van Fanny Versteegh), de Gelderlander, 19 juni 2015
tekst 5	naar een artikel van Jolan Douwes, de Volkskrant, 9 september 2015